ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ភាគរឿងព្រេងនិទាន

ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ
ភាគរឿងព្រេងនិទាន

រស់ ចន្ត្រាបុត្រ
បណ្ឌិតវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ សាកលវិទ្យាល័យ បារីស៍ទី១០
អតីតសាស្ត្រាចារ្យ ទស្សនវិជ្ជា ភ្នំពេញ

ពញារោង

ថ្ងៃសុក្រ ទី17.សីហា 2012.ម៉ោង 22:12

ព្រះកេតុមាលា ដែលមានបរមនាម អរជ្ជពលពាសា ដោយមានការប្រោសប្រណីប្រទានអំពីព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ បានមានព្រះជន្មយូរអង្វែង វែង រហូតដល់៤០៥វស្សា ព្រះអង្គបានគ្រប់គ្រងសោយរាជ្យសម្បត្តិប្រទេសកម្ពុជា ៣៩០ឆ្នាំ។ ដោយមានអាយុវែងពេក ព្រះកេតុមាលាមាន មហេសីនិង ស្រីស្នំច្រើនជំនាន់ដែរ។ ក្រោយដែលព្រះអង្គបានចូលទីវង្គត គ្មានព្រះរាជបុត្រអង្គណាបានស្នងរាជ្យបន្តអំពីព្រះអង្គឡើយ។

ព្រះរាជវង្សរងបន្តពីព្រះកេតុមាលា

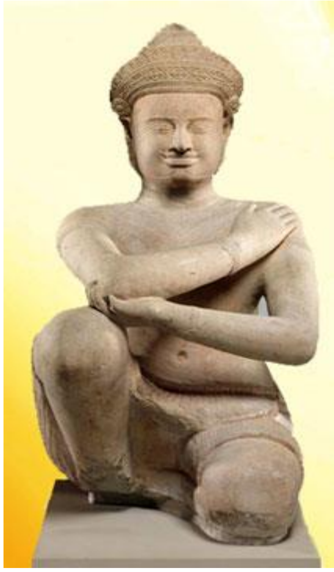

នៅទីបំផុត គឺចៅរបស់ព្រះអង្គ ព្រះនាមមហ័ស្សរង្សី ព្រះជន្ម៣៩វស្សា ដែលឡើងសោយរាជ្យបន្តពីព្រះអង្គ។ ព្រះអង្គបានក្លាយជាមហាក្សត្រទី៨ នេះបើយើងសំអាងទៅលើពង្សាវតាររបស់សម្តេចវាំងជួន ចំពោះពង្សាវតារវត្តកោកកាកវិញ គឺព្រះបទុមវង្សដែលបានសោយរាជ្យបន្តពីព្រះកេតុមាលា។ ព្រះបទុមវង្ស ត្រូវជាក្មួយរបស់ឥសីភ័ក្តិធម្មរិទ្ធិ គ្រូបាធ្យាយរបស់ព្រះកេតុមាលា(១)។ មុននឹងបាន ឡើងសោយរាជ្យ ព្រះអង្គបានរៀបការជាមួយនឹងក្មួយស្រីព្រះមហាក្សត្រ តែបើតាមពង្សាវតាររបស់គណកម្មការសម្តេចព្រះសង្ឃរាជទៀង គឺព្រះអង្គធនញ្ជ័យគោរពរាជ ដែលបានឡើងសោយរាជ្យ បន្ទាប់ពីព្រះកេតុមាលា។ គ្រានោះព្រះអង្គបានព្រះជន១៦វស្សា ព្រះអង្គសោយរាជ្យបាន ២៨ឆ្នាំ។ ក៏ប៉ុន្តែពង្សាវតារវត្តទឹកវិលបានបញ្ជាក់ថា ព្រះអង្គធនញ្ជ័យគោរពរាជ ជាបុត្ររបស់ព្រះអង្គកែវ ព្រះអង្គក៏ត្រូវជាស្វាមីព្រះនាងបទុមមាលា បុត្រីព្រះកេតុមាលាដែរ។ ព្រះធនញ្ជ័យបានមកបំរើព្រះមហាក្សត្រ ក្នុងឋានៈជាអ្នកត្រួតត្រា

គ្រប់គ្រងកងទ័ព។ ដោយសារកូនទាំងប៉ុន្មានរបស់ព្រះកេតុមាលា គ្មានវត្តមាននៅក្នុងព្រះនគរ ដោយត្រូវបានតែងតាំងអោយទៅគ្រប់គ្រងប្រទេសជិតឆ្ងាយ ហើយនិង ដោយសារស្វាមីភរិយាទាំងពីរអង្គមាននាម៉ឺនរាជការ មេទ័ពជាច្រើនគាំទ្រ ស្រលាញ់គោរពកោតខ្លាច ទើបបានជានាម៉ឺនមុខមន្ត្រីតូចធំទាំងអស់ នាំគ្នាមូលមតិសុំអញ្ជើញព្រះធនញ្ជ័យអោយឡើងសោយរាជ្យសម្បត្តិ។ ដើម្បីអោយសមស្របទៅតាមកាលៈទេសៈ និងទៅតាមឋានៈព្រះអង្គ ជាអ្នកការពារថែរក្សាព្រះរាជបល្ល័ង្គ ទើបបានជាព្រះ អង្គដាក់ព្រះបរមនាមថា ព្រះបាទធនញ្ជ័យគោរពរាជ។

ពង្សាវតាររសម្តេចវាំងជួនបានកត់ត្រាថា ព្រះអង្គសហ័ស្សរាំង្សី បានតាំងព្រះរាជធានីនៅឯមហានគរធំដដែល។ ព្រះអង្គសោយរាជ្យបាន៤៦ ឆ្នាំ ហើយចូលទិវង្គតនៅឆ្នាំថោះក្នុងព្រះជន្ម៨០វស្សា។ ព្រះអង្គធ្លាប់បានចែកកេរ្តិ៍ដល់ព្រះរាជវង្សដែលជាស្តេចនៅស្រុកសៀម នូវដងព្រះខ័ន រាជ្យ និងដល់ព្រះរាជវង្សស្តេចនៅប្រទេសលាវនូវស្រោមដាវនោះ។ ជាមួយនឹងព្រះនាងច័ន្ទបុប្ផា ព្រះអង្គបានមានបុត្រមួយព្រះអង្គព្រះនាម ព្រះជ័យវង្ស ដែលប្រសូត្រនៅក្នុងឆ្នាំថោះ។

ព្រះជ័យវង្ស ដែលមានព្រះជន្ម២៥វស្សា បានទទួលអភិសេកឡើងសោយរាជ្យសម្បត្តិប្រទេសកម្ពុជានៅថ្ងៃទី១១កើត ខែអាសាធ ឆ្នាំថោះ ព.ស១០៥៥ ត្រូវជា គ.ស៥១១ ព្រះអង្គជាមហាក្សត្រទី៩ ព្រះអង្គមានបរមនាមព្រះបាទជ័យវុទ្ធីវង្ស ព្រះរាជធានីស្ថិតនៅព្រះមហានគរជានិច្ច។ ក្នុងឆ្នាំរកា ព្រះអគ្គមហេសីបទុមកេសរ បានប្រសូត្រព្រះរាជបុត្រមួយព្រះអង្គព្រះនាម បទុមកុមារ ព្រះរាជាបានដាក់ឈ្មោះដូច្នេះ គឺចង់អោយ ដូចទៅនិងឈ្មោះម្តាយ ព្រះបាទជ័យវុទ្ធីវង្សសោយរាជ្យប្រទេសកម្ពុជាបាន៥០ឆ្នាំ ព្រះអង្គចូលទីវង្គត នៅឆ្នាំរោង ក្នុងព្រះជន្ម ៧៥វស្សា។

រាជ្យព្រះបាទបទុមវរវង្ស

ថ្ងៃ៥រោច ខែពិសាខ ឆ្នាំរោង ព.ស.១១០៤ ត្រូវជា គ.ស.៥៦០ ព្រះបទុមកុមារបានទទួលអភិសេកឡើងសោយរាជ្យសម្បត្តិបន្តអំពីព្រះបិតា ព្រះបាទជ័យវុទ្ធីវង្ស ដោយមានព្រះបរមនាមព្រះបាទសម្តេចព្រះបទុមវរវង្សរាជាធិរាជ ព្រះអង្គជាមហាក្សត្រទី១០។ ព្រះមហានគរស្ថិតនៅជា ព្រះរាជធានីដដែល។

ថ្ងៃមួយ ព្រះបាទបទុមវរវង្សបាននាំអស់ពលរេហ៍សេនាមុខមន្ត្រីតូចធំ យាងទៅប្រពាតព្រៃកំសាន្តនៅតាមដងទន្លេក្នុងតំបន់បាសាន ដែល ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ស្រីសន្ធរសព្វថ្ងៃ ត្រង់ចន្លោះទន្លេមេកុង និងទន្លេតូច។ ទីនោះមានទេសភាព និង ដីខ្សាច់សក្បុះល្អណាស់។ ខណៈនោះព្រះ អង្គបានជួបប្រទះឃើញនាងនាគមួយអង្គ ដែលតំណែងខ្លួនជានារីយ៉ាងល្អឥតខ្ចោះស្រស់ប្រិមប្រិយ មានសម្ផស្សសោភ័ណភាព លើសផុត អស់ស្រីទាំងពួង នាងមានសាច់សំបុរពណ៌សស្អាត។ នាងនាគបានធ្វើដំណើរចេញពីស្ថានភុជង្គនាគ មកកំសាន្តលេងត្រង់ឆ្នេរខ្សាច់នាះដែរ គ្រាន់តែបានយល់ឃើញនាងនាគភ្លាមព្រះបាទបទុមវរវង្សពុំអាចទប់ចិត្ត មិនប្រតិព័ទ្ធស្នេហាព្រះនាងបានឡើយ ព្រះអង្គក៏ស្ទុះយាងចូលទៅសុំសេចក្តីស្នេហា ហើយសួរស្តីដណ្តឹងរៀបចំអភិសេកព្រះនាងជាអគ្គមហេសី។ នាងនាគក៏យល់ព្រមសុខចិត្តសុខកាយ លុះទៅដោយ សេចក្តីស្នេហាលួងលោមរបស់ព្រះមហាក្សត្រ។ បន្ទាប់មក ព្រះអង្គក៏

នាំនាម៉ឺនមន្ត្រីបរិវារពលសេនា វិលត្រលប់ចូលព្រះមហានគរវិញ ព្រះអង្គបានប្រទានឋានៈជាព្រះអគ្គមហេសីធំខ្ពស់លើសអស់ស្រីស្នំទាំងពួង។ នាងនាគបានទទួលព្រះនាមថា ព្រះទេវត្តិសេរីរតន៍កញ្ញាមហាក្សត្រី មិនតែប៉ុណ្ណោះ ព្រះបទុមវរវង្សបានចេញបញ្ញាអោយរាជការមុខមន្ត្រី និង ប្រជានុរាស្ត្រទាំងអស់ក្នុងព្រះរាជអាណាចក្រ ដាក់ ឈ្មោះ និងហៅកន្លែងដែលព្រះអង្គបានជួបស្នេហានាងនាគថា ស្រីសឈរ ឈ្មោះកន្លែងនេះបានក្លាយបន្តិចម្តងៗទៅជា ស្រីសន្ធរ រហូតមក ដល់សព្វថ្ងៃ ក្នុងកាយវិការនេះ ព្រះបទុមវរវង្សចង់លើកទុកអនុស្សាវរីយ៍ស្នេហាព្រះអង្គចំពោះនាងនាគអោយស្ថិតនៅជាអមតៈជានិច្ច។

យូរថ្ងៃខែកន្លងមក ព្រះនាងនាគក៏ទ្រង់គភ៌ គម្រប់គ្រប់១០ខែ, ព្រះនាងប្រសូតបានពងមួយ។ ដោយភ័យខ្លាចមានការអាមាស់មុខអាប់កិត្តិ យស និង ខ្លាចមានចលាចលក្នុងព្រះនគរព្រះមហាក្សត្រ និង ព្រះអគ្គមហេសីក៏សំរេចិត្តយកពងនោះទៅកប់ចោលក្នុងឆ្នេរខ្សាច់ នាតំបន់ គិរិន្ទបូរតីស្រុកបរិបូណ៌ ក្នុងខេត្តពោធិសាត់សព្វថ្ងៃ។

នាសម័យកាលនោះនៅក្នុងស្រុកខ្មែរ មានសៀមម្នាក់ឈ្មោះគង់ ដោយគាត់មានពុកចង្កាស្រមូវ អ្នកផងទាំងពួងនាំគ្នាដាក់ឈ្មោះអោយ គាត់ថាគង់ស្រមូវ[២] គាត់ជាមេក្រុមពួកកំណែនសៀម ដែលរៀងរាល់ឆ្នាំ ត្រូវតែដឹកនាំស្បួយសារអាករតាមរទេះ មានទឹក និង ត្រីកន្ទរហាល មកថ្វាយស្តេចខ្មែរ។ ថ្ងៃមួយ បំពេញភារៈកិច្ចផ្នែកកំណែនរួចហើយ គង់ស្រមូវរៀបចំអីវ៉ៃអីវ៉ាន់គ្រប់បែបយ៉ាងសព្វសារពើរ ផ្ទុកដាក់ក្នុងរទេះ សំរាប់យកទៅលក់ដូរឯស្រុកភូមិវិញ ក្បួនរទេះសៀមគង់ស្រមូវ បានធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់តាមតំបន់បរិបូណ៌ នៅតាមផ្លូវកន្លែងមួយដែលមាន ដីទួលខ្ពស់ខុសអំពីធម្មតា បានធ្វើអោយគាត់មានការមន្ទិលសង្ស័យចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំង។ គាត់ក៏ចុះពីរទេះស្ទុះទៅជីកដីទួលនោះ។ ជីកបាន មួយសន្ទុះគាត់សង្កេតក្រលេកមើលទៅ ឃើញច្បាស់ជាពងមួយដ៏ធំអស្ចារ្យខុសប្លែកពីធម្មតា គង់ស្រមូវខំលើកបីពងនោះដោយថ្នមៗ ហើយ លើកដាក់រទេះដឹកជញ្ជូនយកទៅស្រុកភូមិជាមួយ គាត់ថែរក្សាទុកដាក់ពងនោះដោយប្រុងប្រយ័ត្នជាទីបំផុត[៣]។

គ្រប់កាលគ្រប់វេលាកាលណា ពងនោះញាស់ចេញជាទារកប្រុសមួយ មានរូបរាងស្រស់ល្អស្អាតសក្តិសម ដែលគង់ស្រមូវដាក់ឈ្មោះ អោយថានាយរង។ គាត់ស្រលាញ់ថ្នាក់ថ្នមបីបាច់ថែរក្សាចិញ្ចឹមទំនុកបំរុងទារកនោះដូចជាកូនបង្កើត និងថ្លែងអំពីព្រះបាទបទុមវរវង្ស និងព្រះ អគ្គមហេសីនាគវិញ ដែលគង់នៅព្រះមហានគរព្រះអង្គបានព្រះរាជបុត្រមួយអង្គទៀតព្រះនាមព្រះបទុមសូរ្យវង្ស[៤] គឺនៅក្នុងឆ្នាំខាល ព.ស.១១៥០ ត្រូវជា គ.ស.៦០៦។ ព្រះបទុមវរវង្ស សោយរាជ្យបាន ៦២ឆ្នាំ ហើយបានចូលទីវង្គតនៅឆ្នាំម្សាញ់ ក្នុងព្រះជន៨១ វស្សា ដោយ ជម្ងឺចាស់ជរាព្យាធិ។

ព្រះបាទបទុមសូរ្យវង្ស

កាលនោះ ព្រះបទុមសូរ្យវង្សទើបតែបានព្រះជន្ម១៦វស្សា។ ព្រះអង្គត្រូវឡើងគ្រប់គ្រងរាជ្យសម្បត្តិបន្តពីព្រះបិតា នៅថ្ងៃ១០កើត ខែផល្គុន ឆ្នាំម្សាញ់ ព.ស.១១៦៥, ត្រូវជាគ.ស.៦២១ ក្រោយដែលមាន

ពិធីអភិសេកយ៉ាងអធឹកអធម។ ព្រះអង្គជាព្រះមហាក្សត្រខ្មែរទី១១។ ព្រះអង្គមាន រិទ្ធីអនុភាព តេជៈបារមី កំលាំងកំហែងខ្លាំងពូកែអស្ចារ្យ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះព្រះអង្គមានព្រះនេត្រទិព្វទៀតផង។ គឺអាចមើលឃើញដឹងលឺយល់ អស់គ្រប់កិច្ចការ គ្រប់ព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតមានឡើងនៅគ្រប់ជ្រុងជ្រោយគ្រប់ទិសទី ក្នុងនគរក៏ដូចជាក្រៅនគរ។

ចំណែកឯនាយរោងវិញក៏បានពេញវ័យដែរ ក្រោយដែលគង់ស្រមូវបានចូលមរណៈកាលទៅ នាយរោងបានឡើងឋានៈ ជំនួសឪពុក ជាមេ ក្រុមកងកំណៃនដឹកជញ្ជូនទឹក និង ត្រីកន្ធរ យកមកថ្វាយព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ។ ថ្ងៃមួយ ដល់ពេលវេលាដែលត្រូវតែនាំពលកំណៃនទៅដងទឹក យកទៅថ្វាយស្តេចខ្មែរ នាយរោងបានបញ្ជាអោយក្រុមកំណៃនទាំងនោះ ត្បាញកញ្ជើអោយញឹកល្អិតជាទីបំផុត ហើយអោយនាំគ្នាដងទឹក យកទៅចាក់ដាក់ក្នុងកញ្ជើទាំងនោះ កញ្ជើនោះមានឈ្មោះជាប់មកថា ជាលភ្នែកគ្រួច។ បន្ទាប់មក នាយរោងនិយាយបង្គាប់ទៅកាន់ជាល ទាំងនោះអោយធ្វើដូចម្តេចកុំអោយទឹកលេចចេញសោះ។ ទិព្វដូចមាត់មែន ទឹកឥតមានជ្រាបលេចបន្តិចឡើយ។ ទឹកទាំងប៉ុន្មានត្រូវបាននាយ រោងដឹកជញ្ជូន យកទៅថ្វាយព្រះបទុមសូរ្យវង្សនៅឯព្រះមហានគរ។

ពញារោង កាលអាយុ ១១ឆ្នាំ បើតាមពង្សាវតារ របស់ព្រះអង្គម្ចាស់នុព្វរតន៍កូនព្រះបាទអង្គឌួង នាឱកាសអុំទូកលេងកំសាន្តនៅជិតផ្ទះ ធ្លាប់ ត្រូវបានខ្សែទឹកហូរយ៉ាងខ្លាំង ទាញនាំទូករកអុំបញ្ច្រាសទឹកឡើងត្រលប់មកផ្ទះវិញមិនរួច។ គ្រានោះដោយអស់កំលាំងកំហែង ពញារោងក៏ ស្រែកបញ្ជាអោយទឹកហូរបញ្ច្រាសត្រលប់ឡើងលើវិញ ដើម្បីនាំទូកខ្លួនយកទៅដាក់អោយដល់ផ្ទះ។ រំពេចនោះ ទឹកក៏ហូរបញ្ច្រាសឡើងទៅ លើវិញមែន ហើយនាំទូកពញារោងទៅដល់ផ្ទះដូចសេចក្តីប្រាថ្នា យស់ឃើញភាពអច្ឆរិយៈអស្ចារ្យដូច្នេះ ពញារោងដឹងច្បាស់ថាខ្លួនមានរិទ្ធិ អានុភាពមានបុណ្យបារមីមានមាត់ទិព្វ ពីថ្ងៃនោះមក ពញារោងខំចិញ្ចឹមលាក់អាថិកំបាំងនេះជារៀងរហូត។

ចំណែកព្រះបាទបទុមសូរ្យវង្ស ដោយសារមានព្រះនេត្រទិព្វ ព្រះអង្គបានដឹងបានយល់នូវអស់ព្រឹត្តិការណ៍ ព្រះអង្គបានដឹងថា អ្នកមានបុណ្យ មាត់ទិព្វបានកើតឡើងហើយ ព្រះអង្គនឹកគិតឃើញថា មិនងាយនឹងចាប់ពញារោងនេះឡើយ។ ព្រះអង្គកោះប្រជុំអស់នាម៉ឺនមុខមន្ត្រី ដើម្បី ដោះស្រាយបញ្ហាដ៏ធំនេះ។ ព្រះអង្គយល់ឃើញថា តទៅអនាគត ប្រទេសសៀមនឹងមានស្តេចមួយអង្គ ដែលគេពុំអាចកំទេចបានឡើយ។ ដូច្នេះគេត្រូវតែចាត់ទុកស្រុកសៀមដោយលែក ដោយមិនចាំនាំសួយសារអាករមកថ្វាយស្តេចស្រុកខ្មែរដូចសព្វដងនោះទៀតទេ។

បើយោលទៅតាមឯកសារខ្លះទៀត បុព្វហេតុដែលបណ្តាលអោយព្រះរាជាខឹងខ្លាល់ចេញបញ្ជាចាប់ពញារោងនោះ គឺមកអំពីនាយរោង បានប្រមាថមាក់ងាយចេស្តាព្រះអង្គ ដោយគ្មានញញើតញញើម ហ៊ានចូលមកឈរបេង់ជំទែងកណ្តាលសាលជំនុំ ចំពីមុខព្រះភ័ក្ត្រព្រះអង្គពេល ដែលចូលមកនាយរោងបានបំបាំងខ្លួន មិនអោយនាម៉ឺនមន្ត្រីពលសេនាម្នាក់មើលឃើញឡើយ មានតែព្រះមហាក្សត្រព្រះបទុមសូរ្យវង្សមួយ អង្គគត់ដែលយាងចូលមកដល់ទើបមើលឃើញ អាកប្បកិរិយាព្រហើនច្រលោមខាមនេះហើយ ដែលធ្វើអោយព្រះអង្គខ្ញាល់ ចេញបញ្ជារក ចាប់នាយរោង។ ឃើញច្បាស់ជាក់

និងភ្នែក ថាព្រះមហាក្សត្រខ្មែរមានមហិទ្ធិរិទ្ធតេជៈបារមី មិនអន់ខ្សោយដូចដែលខ្លួននឹកស្មាន ពញារោងក៏ រត់ភៀសខ្លួនបាត់ស្រមោលទៅ។ ឧកញ៉ាមន្ត្រីចៅពញាតេជោតំខិន ត្រូវនាំពលសេនាចំនួន ៣០០នាក់ ជ្រែកដីទៅចាប់ពញារោងនៅ ឯស្រុក សុខោទ័យ។ កងទ័ពតេជោតំខិនវិញដេញតាមចាប់ ប្រកិតពីក្រោយ ពញារោងរត់ទៅដល់ស្រុកពីជិត ហើយឡើងកាត់សំដៅទៅតំបន់ស្រុក សុខោទ័យ មក ដល់ទីនេះ ពញារោងរត់ចូលទៅពួនលាក់ខ្លួនក្នុងវត្តពុទ្ធថៃ សុំលោកចៅអធិការសាងផ្នួសបួសជាសាម ណេរ។

រសៀលថ្ងៃមួយ នៅពេលដែលនេនរោងកំពុងតែបោសសំអាតទីធ្លាមុខព្រះវិហារ ស្រាប់តែចៅពញា តេជោតំខិនជ្រែកដីលេចចេញមកពាក់ កណ្ដាលខ្លួន ចំពីមុខតែម្ដង ដោយមិនបានដឹងថានេននេះជា ពញារោង តេជោតំខិនក៏ទូលសុំសួរលោករកពញារោង។ នេនរោងស្គាល់ច្បាស់ថា គេមករកចាប់ខ្លួន បានមានពុទ្ធដិការឆ្លើយតបទៅវិញ សូមឧបាសករង់ចាំនូវទីនេះសិនចុះ ចាំអាត្មាទៅរកជូន ភ្លាមនោះ ដែររូបរាងកាយតេជោ តំខិនប្រែទៅជារឹងបន្តិចៗម្ដង។ ហើយក្លាយទៅជាថ្មរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ។ មេ ទ័ពពលសេនានៅសល់ប៉ុន្មាន ដែលដើរតាមផ្លូវជ្រែកដីដោយ តេជោតំខិនបាននាំគ្នាដកថយត្រលប់ ចូលនគរទៅរាយការណ៍ថ្វាយព្រះរាជាតាមហេតុការណ៍។

ក្រោយដែលស្ដេចសៀមនៅសុខោទ័យចូលទីវង្គត នេនរោងបានចាកសិក្ខាបទ ហើយបានឡើង គ្រប់គ្រងស្រុកសៀម ពីពេលនោះមក។ ពញារោងបានប្ដូរឈ្មោះមានព្រះបរមនាមជាព្រះមហាក្សត្រថា ព្រះបាទចន្ទ្រាធិបតី ស្ដេចសៀមថ្មីអង្គនេះ ដែលគេនិយមហៅតែពញារោងៗ បានប៉ុនប៉ងធ្វើគត់ព្រះ បទុមសូរ្យវង្ស ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរចំនួនពីរលើកទៀត

លើកទីមួយ ពញារោងបានធ្វើដំណើរលួចមកស្រុកខ្មែរ ដោយមាននាំមកជាមួយនូវពលរេហ៍ចំណា នៗ និង មានលាក់ដាវពីរដាក់ជាប់ក្នុង ខ្លួនផង មកដល់ព្រះមហានគរ ពញារោងបាននាំគ្នាបន្លំខ្លួនដើរ សំដៅតំរង់ចូលទៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង។ ពេលនោះ នាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រីទាំង អស់ទាំងតូចទាំងធំ ទាំង មនុស្សទាំងនាគ កំពុងតែនាំគ្នាមកប្រជុំក្នុងព្រះបរមរាជវាំង រង់ចាំទទួលគោរព និង គាល់ព្រះមហា ក្សត្រព្រះបាទ បទុមសូរ្យវង្ស ព្រះរាជាយាងគង់លើបល្ល័ង្ករាជ្យ ហើយទ្រង់ត្រាស់មានបន្ទូលថា «តើមាន នុស្សក្រៅឯណាចូលមកក្នុងទីនេះឬទេ? » នាម៉ឺន សព្វមុខមន្ត្រីទាំងអស់ឆ្លើយតបទូលព្រមគ្នាទៅវិញថា គ្មានបានឃើញមនុស្សចំលែកឯណាទេ ព្រះរាជាក៏មានបន្ទូលតទៅទៀតយ៉ាងខ្លាំងៗថា ជនជាតិសៀម ឯង ដែលមានចិត្តថ្លើមធំចូលមកដល់ទីនេះតើឯងមានគោលបំណងដូចម្ដេចដែរ?។

ពញារោង ដែលអាងទៅលើមន្តវិជ្ជាការសីល្ប៍សាស្ត្របំបាំងខ្លួន លុះព្រះមហាក្សត្រខ្មែរមើលឃើញ ដឹងស្គាល់យល់អំពើអស់គ្រប់សកម្ម ភាពកាយវិការរបស់ខ្លួន ក៏កើតភ័យស្លន់ស្លោតក់ស្លុតរបូតដាវទាំង ពីរធ្លាក់ពីដៃ ពញារោងខំប្រើមាត់ទិព្វដែរ តែគ្មានប្រសិទ្ធភាព ប្រើមិនកើត។ គ្រានោះ ពញារោងដឹង ច្បាស់ណាស់ថាមហិទ្ធិរិទ្ធតេជៈរបស់ខ្លួនមិនអាចនឹងយកជ័យជំនះ លើព្រះបទុមសូរ្យវង្សបានឡើយ ភ្លាមនោះដែរ ព្រះ មហាក្សត្រយាងចុះពីលើរាជបល្ល័ង្គ ដកដាវដើរសំដៅទៅរកប្រហារជីវិតពញារោង ពញារោងដឹងថាខ្លួនអស់ផ្លូវ អស់ច្រកចេញ ក៏លុតជង្គង់ គ្រឹបក្រាបថ្វាយបង្គំសុំខមាទានទោសព្រះ

បទុមសូរ្យវង្ស ព្រះអង្គយល់ព្រមលើកលែងទោស អោយរួចរស់រានមានជីវិតដោយព្រមទាំងមានបន្ទូលថា មិនពិតប្រាកដច្បាស់ជាមហិទ្ធិរិទ្ធឯងខ្លាំងពូកែនោះទេ!..។

បន្ទាប់មក ពញាពេងក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំលាព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ ដើម្បីវិលត្រលប់ទៅស្រុកសៀមវិញ ប៉ុន្តែក្នុងចិត្ត ពញាពេងមិនដែលព្រម ដាក់ខ្លួនចុះចាញ់ស្តេចខ្មែរឡើយ ពញាពេងគុំទុកជាប់ក្នុងក្រអៅបេះដូងថា ថ្ងៃល្អណាមួយ នឹងធ្វើឃាតសំលាប់ស្តេចខ្មែរដណ្តើមយករាជ្យ សម្បត្តិអោយទាស់តែបាន។

លើទី២ ឆ្លៀតឱកាសល្អពញាពេងបានរៀបចំខ្លួន និង ក្រុមបក្សពួកធ្វើដំណើរចូលមកមហានគរ ក្នុងគោលបំណងលួចប្រហារជីវិតស្តេចខ្មែរ ថ្ងៃនោះ ព្រះបទុមសូរ្យវង្សដោយមានព្រះខ័នជាប់នឹងខ្លួន បានយាងចុះមកក្រសាលលេងនៅទីធ្លាក្នុងបរមរាជវាំង។ ពញាពេង ដែលអាងទៅ លើមហិទ្ធិរិទ្ធិខ្លាំងពូកែរបស់ខ្លួន ជិះលើដំរីសារមួយយ៉ាងធំ បំបាំងខ្លួនហើយបំបោលដំរីនោះលឿនស្លេវសំដៅចូលទៅក្នុងវាំង ដើម្បីជាន់ឈ្លី សំលាប់ព្រះមហាក្សត្រ នៅចំពោះមុខហេតុភេទដូច្នេះ គ្មាននាម៉ឺនមន្ត្រីពលសេនាណាម្នាក់មើលឃើញពញាពេងឡើយ។ តែព្រះបទុមសូរ្យ វង្សដែលមានភ្នែកទិព្វ បានក្រលេកមើលឃើញទាន់ ព្រះអង្គខឹងខ្វាល់ខ្លាំងណាស់ហើយស្រែសន្ធាប់ថា អាសៀមនេះ វាប្រមាថមាក់ងាយ យើងជ្រុលពេកហើយ! វាគិតអាងមហិទ្ធិរិទ្ធិរបស់វាខ្លាំងពូកែម្តងនេះ យើងលែងអត់អោនលើកទោសអោយទៀតហើយ!។

ពញាពេងខំបំបោលដំរីអោយសំរុករឹងរិតតែលឿនឡើង ទៅជាន់សំលាប់ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ ក៏ប៉ុន្តែមកដល់មុខព្រះបទុមសូរ្យវង្សកាលណា ដំរីនោះទប់ជើងឈប់ងក់ ហើយបែរជាលុតជង្គង់ថ្វាយបង្គំសំពះព្រះអង្គទៅវិញ ដោយមិនបានសំរេចជោគជ័យដូចដែលប៉ង ពញាពេងភ័យ ណាស់ លោតចុះពីលើខ្នងដំរី មកក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមហាក្សត្រខ្មែរសុំអោយព្រះអង្គលើកលែងទោសពៃ អោយរួចរស់រានមានជីវិតបន្តទៅ ទៀត។ ពញាពេងប្រកាសជាឱឡារិកថា អំនិះតទៅលែងហ៊ានប្រមាថកាតទានលើរូបព្រះអង្គទៀតហើយ ព្រះបទុមសូរ្យវង្ស ដែលដឹងអំពីប្រ វត្តិពញាពេងមានជាប់សាច់ឈាម ជាបងប្អូនបង្កើតព្រះអង្គក៏សុខចិត្តសន្តោសប្រោសប្រណីលើកលែងទោស ហើយថែមទាំងកាត់ផ្តាច់ទឹក ដីមួយចំណែកប្រគល់អោយទៀត។

ក្នុងសម័យនោះ ព្រំប្រទល់ដែនទឹកដីខ្មែរនៅទិសខាងលិច ត្រូវថយរួញមកនៅត្រឹម បស្ទឹមបុរី ដែលសព្វថ្ងៃសៀមដាក់ឈ្មោះថា ប្រជិនបុរី ឬ ខេត្តខាងកើត និង ខាងជើងត្រឹមនគររាជសីមារ ដែលសៀមក្រលៃប្តូរឈ្មោះដាក់ជា កូរ៉ាត ជាមួយគ្នានេះដែរ ព្រះបទុមសូរ្យវង្សបានដាក់ កំណត់លក្ខ័ណ អោយគ្រប់ស្តេចសៀមត្រូវតែនាំផ្កាមាស មកថ្វាយព្រះមហាក្សត្រខ្មែរក្នុងមួយឆ្នាំម្តង បន្ទាប់មកពញាពេងក្រាបថ្វាយបង្គំ ព្រះរាជាសុំអនុញ្ញាតិវិលត្រលប់ទៅសុខោទ័យវិញ។ ពញាពេងបានទស្សទ៍ទាយ ដាក់ទំនាយស្រុកខ្មែរថា និង រលត់រលាយវិនាសខ្វាត់ខ្វាយ នៅថ្ងៃដែលរូបសំណាកថៅពញាតេជោតំឌិនត្រូវបាក់បែកខ្ទេចខ្ទីអស់។

ពង្សាវតារបស់សម្ដេចវាំងជួន បានសរសេរថា ព្រះអង្គបទុមសុរិយវង្សដែលមានភ្នែកទិព្វ អាចមើលឃើញអ្វីទាំងអស់ បានកាត់ទឹកដីខ្មែរ មួយផ្នែកនៅទិសខាងកើតគឺ ស្រុកគោកអង្គ្រេងអោយទៅយួនដែរ។ ពីព្រោះព្រះអង្គមើលឃើញទៅអនាគត ថាស្រុកនេះនិងក្លាយទៅជា នគរមួយឯករាជ្យ ដែលគេពុំអាចបំផ្លិចបំផ្លាញបានឡើយ ពង្សាវតារដដែលនេះបានរៀបរាប់ថា នៅស្រុកគោកអង្គ្រេងមានឈ្មួញលក់សូត្រម្នាក់ បាននាំខ្ញុំកំដរអ្នកបំរើទៅនេសាទត្រី ខណៈនោះស្រាប់តែរើសបានត្រាមាសមួយក្នុងទឹក លើត្រានោះមានចារថា ព្រះបង្គាប់បញ្ជាតំរូវអោយ គាត់ធ្វើជាស្ដេច មនុស្សជាច្រើននាំគ្នាកុះករទៅសុំចំណុះចុះចូលនៅបំរើជាមួយ ហើយបាននាំគ្នាតែងតាំងឈ្មួញនោះជាស្ដេច ដោយដាក់ ឈ្មោះថាស្ដេចទេវតា ដូចនេះទឹកដីខ្មែរនៅទិសខាងកើតត្រូវរំកិលត្រឹម បារា និង ដូនណយ ចំណែកព្រំប្រទល់ទឹកខ្មែរ ផ្នែកខាងជើង និងខាង ត្បូងនៅដដែលឥតមានអើរុះផ្លាស់ប្ដូរទេ។

ក្នុងរាជព្រះបាទបទុមសុរិយវង្ស ព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់មួយទៀត ដែលគួរអោយគាត់សំគាល់ គឺការចូលមកទឹកដីខ្មែរនៃសំពៅដែលដឹកនាំព្រះ កែវមកត និង ព្រះត្រៃបិដក គឺក្នុងឆ្នាំរោង ព.ស.១២០០ ត្រូវជា គ.ស ៦៥៦។ ព្រឹត្តការណ៍នេះយើងនឹងលើកទៅអធិប្បាយដាច់ដោយឡែក នៅជំពូកក្រោយ។

ព្រះបទុមសុរិយវង្ស មានបុត្រមួយព្រះអង្គព្រះនាមធនញ្ជ័យកុមារ ដែលប្រសូត្រក្នុងឆ្នាំឆ្លូវ ព.ស.១២៤៥ ត្រូវជាគ.ស៧០១ ពង្សាវតារវត្ត កោកកាកបានសរសេរថា ព្រះអង្គមានព្រះរាជបុត្រទាំងអស់បួនព្រះអង្គ ដែលឡើងសោយរាជ្យបន្តបន្ទាប់គ្នា។ ព្រះអង្គសោយរាជ្យសម្បត្តិ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបាន ១០៩ឆ្នាំ។ ព្រះបទុមសុរិយវង្សបានចូលទីវង្គតនៅឆ្នាំម្សាញ់ព.ស.១២៧៣ ត្រូវជាគ.ស.៧២៩ ក្នុងព្រះជន្ម ១២៨វស្សា។

កំណត់សំគាល់

១ - តាំងពីបូរម្យបូរាណមក នៅស្រុកខ្មែរយើង ស្ដេចក្ដី អ្នកដឹកនាំកាន់ក្ដាប់អំណាចក្ដី ភ័យណាស់ខ្លាចណាស់ ហើយក៏ស្អប់ខ្ពើមខ្លាំង ណាស់ដែរ អ្នកដែលមានបុណ្យ មានពន្លឺបារមីមានចំណេះវិជ្ជាអាចបំភ្លឺអ្នកល្ងិតល្ងង់ ពួកគេមិនអនុញ្ញាតអោយខ្មែរណាមួយមានបុណ្យមាន ចំណេះវិជ្ជាចេះដឹង មានប្រាជ្ញាលើសលប់ជាងក្រុមគេឡើយ ពីព្រោះគេមានជំនឿ និងយល់ច្បាស់ថា អ្នកមានបុណ្យប្រាជ្ញាភ្លឺស្វាងទាំងនេះអាច ដើរពន្យល់បំភ្លឺប្រជាជន អោយភ្ញាក់រលឹក លែងល្ងង់ខ្លៅ លុះទៅតាមការជិះជាន់ប្រើអំណាចផ្ដាច់ការ ដែលជាឧបសគ្គ ចំពោះអំណាចផ្ដាច់ ការរបស់គេ មិនអនុញ្ញាតអោយពួកគេលក់ទឹកលក់ដី លក់ជាតិ ឬ គេងប្រវ័ញ្ចលើខ្នងរាស្ត្របាន។

២ - យើងអាចកត់ត្រាបានដែរថា នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ព្រិត្តិការណ៍ដដែលៗ ច្រើនតែវិលត្រលប់មកជាន់ផ្ទួនៗគ្នាជាពិសេស គឺគ្មានអ្វី ក្រៅអំពីជំលោះគ្រួសារស្ដេច រវាងកូនស្ដេច បងប្អូនកូនក្មួយមាមីង កាប់សំលាប់វាយប្រហារគ្នាដណ្ដើមយករាជសម្បត្តិនោះឡើយ ភស្តុតាង ជាក់ស្ដែងគឺព្រះបទុមសុរិយវង្ស និង ពញារោង។ ព្រឹត្តិការណ៍របៀបនេះយើងនឹងឃើញមានជាហូរហែទៅមុខទៀតក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ។

៣ - អ្នកដែលទទួលរងគ្រោះថ្នាក់ រងទុក្ខវេទនា បាត់បង់ជីវិតនាះ គ្មាននរណាក្រៅអំពីប្រជាពលរដ្ឋ ឬ អ្នករដ្ឋការតូចតាចឡើយ មានចៅ ពញាតេជោតំឱនជាដើម។ល។

៤ - អ្នកដឹកនាំប្រទេសជាតិត្រូវមានប្រាជ្ញាភ្លឺថ្លាមោះមុត មើលអោយបានវែងឆ្ងាយដូចព្រះបទុមសូរ្យវង្សដែលមានព្រះនេត្រទិព្វ។ ភ្នែកទិព្វ នេះគឺ សំដៅទៅលើការចេះដឹង ទៅលើពុទ្ធិ ទៅលើការចេះវែកញែកពិចារណា ថ្លឹងថ្លែងគិតគូរល្អិតល្អន់ និង ទៅលើការចេះប្រុងប្រៀបរៀប ចំមើលអនាគតនគរអោយបានវែងឆ្ងាយជាទីបំផុត។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ គេមិនត្រូវបណ្តែតបណ្តោយអោយខ្លួនប្រាណចិត្តគំនិតសរសៃសរសូង វិញ្ញាណរំដើបរំជួលហាក់លោត អួតក្អេងក្អាងកោងកាចសាហាវឃោឃៅយង់ឃ្នង ទៅតាមភ្លើងកំហឹង ទៅតាមការបញ្ជោរ ឬទៅតាមលោភ លន់ឈ្លក់ក្នុងជ្រោះ ក្នុងអំណាចនោះទេ។ ភ្នែកទិព្វនេះ មិនមែនមនុស្សគ្រប់រូបចេះតែមានបានដោយងាយៗនោះទេ ដើម្បីអោយភ្នែកទិព្វ ឬ បុណ្យបារមីមានការចេះដឹងភ្លឺថ្លា គេត្រូវតែចំណាយពេលវេលាយ៉ាងច្រើនឥតសំចៃ សំរាប់ប្រឹងប្រែងរៀនសូត្រស្វាធ្យាយសិក្សា ធ្វើសមាធិ តាំងសីលក្នុងគ្រប់កាលៈទេសៈ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត គឺភ្នែកទិព្វនេះ ហើយដែលជំរុញនាំអោយព្រះបទុមសូរ្យវង្ស ឬ អ្នកកាន់អំណាចចេះមាន ធម៌សន្តោសលើកលែងទោស ក្នុងនាមសុខសន្តិភាព និង ការរីកចំរើនក្នុងនគរ។

----

(1) នៅក្នុងក្រិត្យក្រមវិន័យ ទំនៀមទំលាប់ខ្មែរ កាលបើអស់លែងមានពូជពង្សវង្សត្រកូលស្តេចហើយ នោះបុរោហិត មានសិទ្ធិឡើងសោយរាជ្យសម្បត្តិបន្តបាន

(2) បើតាមពង្សាវតារវត្តកោកកាក សៀមមេក្រុមកំណែនមានឈ្មោះ គង់ដែរ តែគេបានដាក់ឈ្មោះអោយថាគង់ពុកចង្កាអង្កាញ់។ ពង្សាវតារព្រះអង្គម្ចាស់នព្វរតន៍ បានសរសេរ ថា គង់នេះត្រូវហៅគង់ស្រមូវ រឺ គង់ក្រៅ។

(3) បើតាមពង្សាវតារវត្តកោកកាក នៅពេលទៅដល់ម្តុំស្រុកបរិបូណ៌ គង់ស្រមូវបានឃើញពងនោះកំពុងតែញាស់រួចស្រេចទៅហើយ។

(4) ឯកសារពង្សាវតារខ្លះទៀត បានបញ្ជាក់ថា ព្រះបទុមសូរ្យវង្សត្រូវជាបងពញាពេង។